

© Παναγιώτης Πετράκης
Ομότιμος καθηγητής στο Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Αρνητικές επιπτώσεις στο ΑΕΠ και στο εισόδημα

Η ΟΥΚΡΑΝΙΚΗ ΚΡΙΣΗ, όπως εξελίσσεται, θα έχει βέβαια αρνητικές επιπτώσεις στο ΑΕΠ, στον πληθωρισμό και στο διαθέσιμο εισόδημα των πολιτών της ευρωζώνης. Το πετρέλαιο θα κινηθεί πάνω από τα 100 δολάρια και η τιμή του αερίου θα παρουσιάσει σημαντικές αυξήσεις. Τα πάντα θα εξαρτηθούν από δύο παράγοντες. Πρώτον, από το αν θα έχουμε μια αιματηρή εμπλοκή ή μια γρήγορη επιβολή της ρωσικής ισχύος και δεύτερον από την απάντηση της Δύσης, γιατί είναι βέβαιο ότι το πακέτο κυρώσεων θα έχει αρνητικές επιπτώσεις και στην οικονομική δραστηριότητα. Το πιο ανησυχητικό από όλα για την οικονομική δραστηριότητα θα είναι η έκταση και η ποσότητα των πακέτων των κυρώσεων. Οι επιπτώσεις στην ανάπτυξη της ευρωζώνης μεταξύ 0,2 και 0,5 ποσοστιαίων μονάδων θα επιβαρύνει την ανάκαμψη του 2022.

Το πλήγμα της πολεμικής σύρραξης στην Ουκρανία, η οποία συμπαρασύρει σε ένα ασταμάττο σπινάλι ανόδου τις τιμές -από την ενέργεια μέχρι τα απλά βασικά καθημερινά αγαθά- αναμένεται να είναι βαρύ για τις οικονομίες σε διεθνές επίπεδο, ωστόσο το αποτύπωμά της στη χώρα μας εκτιμάται πως θα είναι εντονότερο, καθώς η ελληνική οικονομία είναι πιο ευάλωτη στις πιέσεις. Κοινή θέση των τεσσάρων οικονομολόγων καθηγητών Πανεπιστημίου που γράφουν στη *Realnews* είναι πως τις συνέπειες αυτού του πλήγματος δεν μπορεί να τις αντιμετωπίσει μόνη της η Ελλάδα. Αντίθετα, απαιτείται κοινή στρατηγική και πολιτική από το σύνολο των χωρών της ευρωζώνης. Σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, οι επιπτώσεις στο οικογενειακό εισόδημα αναμένεται να είναι ιδιαίτερα αρνητικές, όμως ο εφιάλτης του πληθωρισμού και της ανόδου των τιμών, από τα σιτηρά μέχρι το ηλιέλαιο και τους λογαριασμούς του ρεύματος και του φυσικού αερίου, εκτιμάται ότι θα διατηρηθεί και σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα. Οι οικονομολόγοι προτείνουν μέσω της «R» η Ευρώπη να «παγώσει» καθ' όλη τη διάρκεια του 2022 την επιστροφή στη δημοσιονομική πειθαρχία, να δημιουργήσει άμεσα το ταμείο στήριξης της ενέργειας και να δώσει τη δυνατότητα στις κυβερνήσεις, μεταξύ αυτών και στην ελληνική, να δαπανήσουν κρατικό χρήμα με στόχο την προστασία νοικοκυριών και επιχειρήσεων.

© Γιάννης Χαλικιάς
Επίτιμος καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Η Ελλάδα είναι δύσκολο να βρει τη λύση μόνη της

Η Ελλάδα είναι δύσκολο να βρει τη λύση μόνη της. Η χώρα μας μέχρι σήμερα έχει σημαντική εξάρτηση σε φυσικό αέριο από τη Ρωσία. Θα πρέπει άμεσα να βρεθεί τρόπος ώστε να εξασφαλίσουμε τα απαραίτητα αποθέματα φυσικού αερίου που έχει ανάγκη η χώρα μας. Την ίδια στιγμή, Ρωσία και Ουκρανία ελέγχουν ένα υψηλό ποσοστό των παγκόσμιων εξαγωγών σε ορισμένα προϊόντα όπως καλαμπόκι, σιτηρά και ηλιέλαιο. Η Ελλάδα είναι πολύ δύσκολο να βρει τη λύση από μόνη της, προκειμένου να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά μια τόσο μεγάλη οικονομική κρίση. Θα πρέπει οι ευρωπαϊκές χώρες να ενώσουν τις δυνάμεις τους για άλλη μια φορά και να δημιουργήσουν πόρους, έτσι ώστε από κοινού να αντιμετωπιστούν η ενεργειακή κρίση και η ραγδαία αύξηση των τιμών στα τρόφιμα. Θα πρέπει να χαλαρώσουν οι δημοσιονομικοί στόχοι, έτσι ώστε να δοθεί η δυνατότητα και στη χώρα μας να προχωρήσει σε παροχές, ιδιαίτερα στις ευπαθείς ομάδες, για να περιοριστούν οι επιπτώσεις από την αυξανόμενη ενεργειακή κρίση.

Η ΕΙΣΒΟΛΗ των Ρώσων στην Ουκρανία έχει άμεσες οικονομικές επιπτώσεις σε ευρωπαϊκό και, φυσικά, σε ελληνικό επίπεδο. Οι τιμές του πετρελαίου μπρεντ, του φυσικού αερίου και βασικών εμπορευμάτων έχουν αυξηθεί σημαντικά, σε μια περίοδο που η ενεργειακή κρίση έχει επιφέρει ήδη ένα μεγάλο πλήγμα στους οικογενειακούς προϋπολογισμούς. Η επιδείνωση της ενεργειακής κρίσης θα προκαλέσει νέες αλυσιδωτές επιπτώσεις στις τιμές των καυσίμων, του πετρελαίου θέρμανσης αλλά και των προϊόντων στον τελικό καταναλωτή. Η ένταση της ενεργειακής κρίσης θα εξαρτηθεί από τη διάρκεια των ρωσικών επιθέσεων στην Ουκρανία. Η χώρα μας μέχρι σήμερα έχει σημαντική εξάρτηση σε φυσικό αέριο από τη Ρωσία. Θα πρέπει άμεσα να βρεθεί τρόπος ώστε να εξασφαλίσουμε τα απαραίτητα αποθέματα φυσικού αερίου που έχει ανάγκη η χώρα μας. Την ίδια στιγμή, Ρωσία και Ουκρανία ελέγχουν ένα υψηλό ποσοστό των παγκόσμιων εξαγωγών σε ορισμένα προϊόντα όπως καλαμπόκι, σιτηρά και ηλιέλαιο. Η Ελλάδα είναι πολύ δύσκολο να βρει τη λύση από μόνη της, προκειμένου να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά μια τόσο μεγάλη οικονομική κρίση. Θα πρέπει οι ευρωπαϊκές χώρες να ενώσουν τις δυνάμεις τους για άλλη μια φορά και να δημιουργήσουν πόρους, έτσι ώστε από κοινού να αντιμετωπιστούν η ενεργειακή κρίση και η ραγδαία αύξηση των τιμών στα τρόφιμα. Θα πρέπει να χαλαρώσουν οι δημοσιονομικοί στόχοι, έτσι ώστε να δοθεί η δυνατότητα και στη χώρα μας να προχωρήσει σε παροχές, ιδιαίτερα στις ευπαθείς ομάδες, για να περιοριστούν οι επιπτώσεις από την αυξανόμενη ενεργειακή κρίση.

Ποιες είναι οι γεωπολιτικές επιπτώσεις

Διακεκριμένοι καθηγητές περιγράφουν τη νέα κατάσταση εξαιτίας της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία

■ ΤΙΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ που θα μπορούσε να έχει στην Ελλάδα η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία επιχειρούν να προσεγγίσουν έγκριτοι επιστήμονες, μιλώντας στη *Realnews*, λίγα εικοσιτετράωρα μετά την έναρξη των εχθροπραξιών. Τις γεωπολιτικές επιπτώσεις θεωρεί ως τις πιο σοβαρές ο καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, **Κώστας Υφαντής**.

«Η Ευρώπη, παρά τις προσδοκίες δεκαετιών, επιστρέφει σε μια εποχή με βαθιές διαχωριστικές γραμμές, όπου εξελίσσεται ένας στρατηγικού χαρακτήρα ανταγωνισμός, με μια μεγάλη επιθετική και βίαια αναθεωρητική δύναμη, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για το αίσθημα ασφάλειας της κάθε χώρας, την προοπτική της ευρωπαϊκής ενωποίησης και την ευρωπαϊκή κοινότητα, στην οποία ευτυχώς ανήκουμε». Σε κοινωνικό επίπεδο, κάνει λόγο για «εξαθλίωση ίσως εκατομμυρίων Ευρωπαίων πολιτών, που θα αναγκαστούν είτε να προσφυγοποιηθούν είτε να παραμείνουν σε ένα αυταρκτικό και άκρως επιθετικό καθεστώς». Ο ίδιος, εξάλλου, εξηγεί ότι αυτό που θα συμβεί στην Ουκρανία θα θυμίζει πιθανότατα το καθεστώς Λουκασένκο ή, ακόμα χειρότερα, τις λεγόμενες κεντροασιατικές «δημοκρατίες». Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να αναμένονται αύξηση του πληθωρισμού, αλλά και προβλήματα τροφοδοσίας σε όλη την Ευρώπη, εξαιτίας της μείωσης στην παραγωγή της Ουκρανίας και της Ρωσίας, καθώς και έκρηξη τιμών στην ενέργεια.

«Οπωσδήποτε μια ένταση που υπάρχει στην Ευρώπη επηρεάζει την Ελλάδα, ωστόσο δεν θα έλεγα ότι την επηρεάζει τόσο πολύ όσο θα αναμέναμε. Πιο πολύ έχει να κάνει με τα οικονομικά, παρά με τα άλλα», σημειώνει, από την πλευρά του, ο καθηγητής Διεθνών Σχέσεων **Σωτήρης Ρούσσος** και επισημαίνει τα τρία βασικά στοιχεία τα οποία θα πρέπει να κρατήσουμε τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

«Το πρώτο είναι ότι η Τουρκία βρίσκεται σε ένα πολύ δύσκολο δίλημμα που έχει να επιλύσει, γιατί, πλέον, με την κατάσταση στην Ουκρανία, οι ελιγμοί της ανάμεσα στη Δύση περιορίζονται. Πρέπει σε πολύ μεγάλο βαθμό να αποφασίσει με ποιους θα πάει, αν θα ακολουθήσει τον δρόμο των κυρώσεων απέναντι στη Ρωσία ή αν θα συνδράμει στο να "σπάσουν" αυτές οι κυρώσεις. Είναι πολύ σημαντική η στάση της απέναντι στις κυρώσεις», επισημαίνει. «Το δεύτερο στοιχείο που πρέπει να κρατήσουμε είναι ότι αυτή η ένταση μεταξύ Ρωσίας και Δύσης πιθανώς θα φέρει τη Ρωσία πιο κοντά σε χώρες όπως το Ιράν, κάτι που μπορεί να αλλάξει τους συσχετισμούς στη Μέση Ανατολή και στην ανατολική Μεσόγειο», αναφέρει. Οσον αφορά το τρίτο στοιχείο που προτάσσεται από τις εξελίξεις στην Ουκρανία, αναφέρει ότι «αυτό μπορεί να φέρει και μια έντα-

ση στα Βαλκάνια, καθώς η ρωσική πολιτική μπορεί να σκληρύνει και σε αυτήν την περιοχή».

«Πέραν του ζητήματος της ενεργειακής ασφάλειας, που η κυβέρνηση έχει δώσει ιδιαίτερη έμφαση, πρέπει να προσέξουμε τις περιφερειακές επιπτώσεις του Ουκρανικού σε κράτη όπως η Ρουμανία και η Πολωνία, που είναι χώρες μετωπικές με την Ου-

κρανία και παίζουν καθοριστικό ρόλο στη Βαλτική και στην ασφάλεια της Μαύρης Θάλασσας», λέει στην «R» ο γεωστρατηγικός αναλυτής **Θανάσης Δρούγος**, επισημαίνοντας ότι η Ελλάδα θα πρέπει να παρακολουθεί στενά και τις αντιδράσεις της γειτονικής χώρας. «Επειδή αυτή η κρίση, ανεξαρτήτως αποτελέσματος, θα κρατήσει για αρκετό χρονικό διάστημα, η Ελλάδα θα πρέπει να παρακολουθεί τις αντιδράσεις -πέραν των ρωσο-ουκρανικών- της Τουρκίας στο ΝΑΤΟ. Σε περίπτωση σύστασης πολυεθνικής δύναμης στην Ουκρανία υπό γαλλική διοίκηση, η Ελλάδα, όπως και άλλες χώρες των Βαλκανίων, θα πρέπει να συμμετέχει», σημειώνει. Παράλληλα, τονίζει πως «απαιτείται αναβαθμισμένη στρατιωτική συνεργασία της Ελλάδας με τους συμμάχους της, καθώς και ενισχυμένη τοπικο-περιφερειακή συνεργασία με τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία». Παρακολουθώντας τις εξελίξεις, προβλέπει πως «ακόμα και αν το Κίεβο καταληφθεί ολοκληρωτικά -πράγμα το οποίο είναι αρκετά πιθανό- ο ουκρανικός στρατός και η εθνοφυλακή έχουν εμφανιστεί συγκριτικά με το 2014-15 σε πολύ καλύτερη και ικανοποιητική αμυντική κατάσταση. Η Ουκρανία, εκτασιακά, γεωγραφικά και ευρύτερα, είναι δύσκολο να καταληφθεί στο σύνολό της από τις ρωσικές δυνάμεις και -από προσωπικές πληροφορίες- υπάρχει ετοιμότητα για αντάρτικο στα μεγάλα αστικά και ημιαστικά κέντρα, το οποίο θα τροφοδοτηθεί από τη Δύση σε όπλα, πολεμικό υλικό και πυρομαχικά. Υπάρχουν τέτοια σχέδια και είναι σε ετοι-

μότητα από Λονδίνο, ΗΠΑ και ΝΑΤΟ», καταλήγει. Τη χρονική διάρκεια του πολέμου θεωρεί ο πολιτικός επιστήμονας-διεθνολόγος, **Θόδωρος Τσίκας**, ως σημαντικό παράγοντα για να κρίνει το μέγεθος της έντασης και το βάθος των επιπτώσεων της σύγκρουσης. «Είναι εντελώς διαφορετικό να διαρκέσει λίγες ημέρες και άλλο αν διαρκέσει εβδομάδες», λέει. Ο ίδιος, πάντως, προβλέπει την ύπαρξη κάποιου προσφυγικού και μεταναστευτικού κύματος από την Ουκρανία και πιθανώς από κάποιες άλλες γειτονικές περιοχές. «Η χώρα μας οφείλει να είναι έτοιμη να υποδεχθεί και να δείξει την αλληλεγγύη της προς όσους τρέχουν να ξεφύγουν από τις συνέπειες του πολέμου», σημειώνει. Ο Θ. Τσίκας εκτιμά επίσης ότι η βελτίωση των σχέσεων της Τουρκίας με τη Δύση, η οποία έχει αρχίσει εδώ και καιρό, θα επιταχυνθεί.

M. ΖΑΦΕΙΡΙΑΔΟΥ, Θ. ΜΩΡΙΑΤΗΣ

ΚΩΣΤΑΣ ΥΦΑΝΤΗΣ

ΣΩΤΗΡΗΣ ΡΟΥΣΣΟΣ

ΘΑΝΑΣΗΣ ΔΡΟΥΓΟΣ

ΘΟΔΩΡΟΣ ΤΣΙΚΑΣ